

Recerques Comparatives

Codi: 43149
Crèdits: 12

Titulació	Típus	Curs	Semestre
4313769 Antropologia: Recerca Avançada i Intervenció Social	OT	0	A

Professor/a de contacte

Nom: Jorge Grau Rebollo

Correu electrònic: Jordi.Grau@uab.cat

Equip docent

Aurora González Echevarria

Anna Maria Piella Vila

Montserrat Ventura Oller

José Luis Molina González

Maria Montserrat Clua Fainé

Virginia Fons Renaudón

Josep Lluís Mateo Dieste

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Prerequisits

No hi ha prerequisits per a cursar aquest mòdul.

Objectius

Aquest mòdul forma part de l'Especialitat E1 ("Investigació etnogràfica i transcultural") i es desenvolupa al llarg de tot el curs.

Objectius:

- Conèixer la dialèctica entre particularisme i comparació que reflecteixi tot el desenvolupament de la història de l'Antropologia.
- Conèixer els debats teòrics més recents entorn als conceptes de persona, cos i identitat, tant des del punt de vista del grup (identitats col·lectives, ètniques) com de la persona i aplicar-los a estudis etnogràfics específics i a comparacions acotades.
- Conèixer la crítica a las teories clàssiques del parentiu, així com les alternatives proposades tant particularistes com comparatives.
- Comprendre com aplicar la investigació etnogràfica en diferents àmbits de recerca.
- Analitzar críticament i històricament el concepte identitat en relació a la pertinença nacional dins dels estats-nació contemporanis.
- Familiaritzar-se amb l'àmbit de l'etnografia multisituada en camps transnacional.

Competències

- Conèixer i aplicar els dissenys teòrics i metodològics, les estratègies i les tècniques de recollida i anàlisi de dades específiques per a fer recerques flexibles i emergents en antropologia.
- Conèixer i aplicar els diversos procediments desenvolupats en antropologia per a fer comparacions transculturals.
- Defensar arguments i justificar una idea amb claredat i precisió, d'una manera apropiada al context, valorant les aportacions d'altres persones
- Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, tot i ser incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants sàpiguen comunicar les seves conclusions, així com els coneixements i les raons últimes que les fonamenten, a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats
- Relacionar de manera sistemàtica conceptes, teories i orientacions teòriques de la disciplina per a analitzar contextos etnogràfics específics.
- Utilitzar amb eficàcia les tecnologies de la informació i de la comunicació en la recollida, l'elaboració i la transmissió de coneixement.

Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar els coneixements adquirits i resoldre problemes en contextos etnogràfics particulars
2. Comunicar conclusions i propostes d'intervenció en un context de presentació d'un treball d'investigació.
3. Dominar la dialèctica entre particularisme i universalitat en els temes que apareixen en les diferents societats en relació amb els conceptes de cos, persona i identitat.
4. Escollir els arguments adequats en les presentacions orals i escrites i justificar-los amb claredat i precisió, de forma apropiada per al context i valorant les aportacions d'altres persones.
5. Escollir, entre les diferents formes de comparació, la més pertinent per a la investigació d'un problema sociocultural.
6. Identificar elements rellevants en documents institucionals i textos científics que permetin formular judicis i reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques en antropologia.
7. Identificar les formes de comparació transcultural utilitzades en la formulació i en el desenvolupament de les teories antropològiques.
8. Integrar dades i informacions etnogràfiques primàries i secundàries de fonts diverses.
9. Reconèixer i fer servir les tecnologies de la informació i de la comunicació d'acord amb el context etnogràfic de recerca o d'intervenció triat.
10. Relacionar de manera sistemàtica conceptes, teories i orientacions teòriques de la disciplina més adequats al context etnogràfic específic d'investigació.
11. Triar unitats d'anàlisi comparables en investigació transcultural

Continguts

El mòdul es divideix en 5 blocs.

1. Identitat, persona i grup a l'Àfrica, Amèrica i Austràlia.

[Prof. responsables: Dra. Anna Piella, Dra. Virginia Fons i Dra. Montserrat Ventura] (18 hores)

1.1. Teoria general sobre la noció de persona/corporalitat. La noció de persona i grup a l'Àfrica Central. El cas Ndowe.

1.2. Persona i individu a l'Amèrica Tropical. Persona en el cas Tsachila. Identitat ètnica: un recorregut general i en el cas Tsachila.

1.3. Identitat, persona i grup a l'Austràlia Aborigen. El cas Djirbal.

2. Parentiu i investigació etnogràfica.

[Prof. responsable: Dra. Anna Piella] (18 hores)

- 2.1. Les crítiques radicals a l'Antropologia del Parentiu.
- 2.2. Parentiu i parentalitat.
- 2.3. Els ndowe de Guinea Equatorial.
- 2.4. Salut maternoinfantil i corporalitat: el cas del moviment per la humanització del naixement a Barcelona.
- 2.5. Parentiu i identitat a Noruega.
- 2.6. Adopció i circulació de nens i nenes.
- 2.7. Infecunditat, parentiu i parentalitat.

3. Etnografies multisituadas en camps transnacionals.

[Prof. responsable: Dr. José Luis Molina] (12 hores)

- 3.1. Què entenem per etnografia en el Segle XXI?.
  - 3.2. L'etnografia multisituada: concepte i exemples.
  - 3.3. Etnografia multisituada en el camp de les migracions.
  - 3.4. Cap a una etnografia multisituada en els camps transnacionals.
- ## 4. Identitats, nacionalitat i drets de ciutadania.

[Prof. responsable: Dra. Montserrat Clua] (12 hores)

- 4.1. Identitat - nacionalitat - ciutadania: la confusió dels conceptes.
  - 4.2. Identitats en la modernitat occidental.
  - 4.3. Nació, nacionalisme i la delimitació de la pertinença a l'estat-nació modern.
  - 4.4. Formes d'exclusió dels drets de ciutadania: biologia, raça i racisme.
  - 4.5. Formes d'exclusió dels drets de ciutadania: cultura, ètnia i xenofòbia
- ## 5. Migracions marroquís a Europa: entre dues vores.

[Prof. responsable: Dr. Josep Lluís Mateo] (12 hores)

- 5.1. Repensant la història migratòria: del colonialisme als *gast-arbeiters*.
- 5.2. L'emigració cantada: les cançons com a font d'anàlisi.
- 5.3. Viure a Europa, casar-se al Marroc.
- 5.4. Barbes, vels i la reconstrucció cultural.
- 5.5. El cos transnacional: dimonis a banda i banda de l'Estret.
- 5.6. Conclusions i debats (discussió oberta i / o presentacions orals)

Metodologia

- Classes magistrals/expositives.
- Lectura i anàlisi d'articles / informes d'interès.
- Presentació / exposició oral de treballs.
- Tutories.
- Estudi personal.
- Elaboració de treballs.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Anàlisi de documentació etnogràfica i audiovisual	7	0,28	7, 9
Classes magistrals i expositives	68	2,72	5, 7, 10
Estudi personal	60	2,4	7, 8
Tipus: Supervisades			
Anàlisi d'articles / informes d'interès	36	1,44	1
Presentació / exposició oral de treballs	15	0,6	4, 8
Tutories	24	0,96	6
Tipus: Autònomes			
Elaboració de treball	40	1,6	1, 8
Lectura d'articles / informes d'interès	50	2	5, 7, 11

Avaluació

Aquest apartat de la Guia Docent conté tota la informació relacionada amb el procés d'avaluació del mòdul.

Avaluació del mòdul

Es porta a terme un sistema d'avaluació continuada que inclou tres metodologies:

- Assistència i participació: primer, per assolir els resultats d'aprenentatge previstos, es considera fonamental que els estudiants assisteixin a les classes i hi participin activament. Per aquest motiu, s'exigeix l'assistència a un mínim de 80% de les classes de cada bloc i s'avalua el grau de participació a les sessions presencials, les discussions, pràctiques i l'exposició oral dels treballs. Aquesta participació es té en compte a la nota final del bloc.
- Avaluació continuada de treballs dels blocs: en segon lloc, cada bloc proposa una o diverses activitats que permeten una avaluació continuada del procés d'aprenentatge. Aquestes activitats poden variar entre una prova escrita, una exposició oral a classe, la ressenya d'unes lectures, pràctiques a l'aula d'informàtica o la redacció d'un breu assaig, entre d'altres. El conjunt de les avaluacions dels diferents blocs que componen el mòdul (30%) i la participació en els diferents blocs (20%) constitueix el 50% de la nota global del mòdul. El/la professor/a comunicarà els terminis de lliurament de les evidències d'avaluació a l'inici del bloc.
- Avaluació del treball individual final del mòdul: la superació d'una avaluació general del mòdul constitueix el 50% restant de la nota. En el cas dels mòduls que conformen les especialitats (E1.1., E1.2, E2.1, E2.2 y E3.1), cada estudiant selecciona aquell bloc de més interès per al seu treball de fi de màster d'entre els que integren el mòdul i l'avaluació es basa en aquest bloc. Aquesta avaluació pot

constar d'un assaig més especialitzat de 3000 / 4000 paraules, centrat en l'elaboració d'un estat de la qüestió sobre un tema o en el que s'intenti resoldre una qüestió específica de la disciplina a partir de lectures recomanades pel professor del bloc en què l'estudiant ha optat avaluar-se. La data de lliurament del treball de aquest mòdul és el 27 de abril de 2020.

És fonamental respectar els terminis de lliurament.

Cada professor determinarà la fórmula d'entrega dels treballs (a través del campus virtual, del correu electrònic, en paper -presencialment o a la seva bústia del Departament-). El professorat comunicarà el resultat de l'avaluació mitjançant les vies establertes i obrirà un termini de revisió per consultes abans de comunicar-les al coordinador de cada mòdul pel tancament de les actes. L'estudiant pot sol·licitar tutories amb el professorat del màster al llarg del curs per aclarir qualsevol punt del contingut dels cursos.

Amb caràcter general, la no presentació de qualsevol de les evidències d'avaluació suposarà la qualificació de "No avaluable". En casos excepcionals, degudament justificats, la comissió del programa del màster podrà resoldre un procediment alternatiu d'avaluació.

Criteris generals:

L'avaluació s'entén com un procés continu que s'estén durant tot el període lectiu.

Les qualificacions utilitzades seran en l'escala 0-10 amb un únic decimal. Per considerar superada l'assignatura caldrà obtenir una nota mínima de 5,0 com nota mitjana resultant de les notes obtingudes en cada una de les activitats avaluades, considerant el percentatge de cadascuna d'elles en la nota final. Una vegada superada l'assignatura, aquesta no podrà ser objecte d'una nova avaluació.

La programació de les activitats d'avaluació no es podrà modificar, exceptuant que hi hagi un motiu excepcional i degudament justificat. En aquest cas, es proposarà una nova programació dins del període lectiu corresponent.

Qui dugui a terme irregularitats que pugui conduir a una alteració significativa de la qualificació de qualsevol evidència, rebrà un 0 com a nota de la mateixa, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats a les proves d'avaluació d'un mateix mòdul, la qualificació final d'aquest mòdul serà 0 .

La qualificació de "No avaluable" en l'acta final d'avaluació implica exhaurir els drets inherents a la matrícula de l'assignatura o el mòdul, encara que el "No avaluable" no comptarà a l'expedient acadèmic.

La copia o plagi de material, tant en el cas de treballs com en el cas dels exàmens, constitueixen un delictes que serà sancionat amb un zero a l'activitat, no es tindrà dret a reavaluar-la i es suspendrà tota l'assignatura. Recordem que es considera "còpia" un treball que reproduïx tot o gran part del treball d'un/a altre/a company/a. "Plagi" és el fet de presentar tot o part d'un text d'un autor com a propi, sense citar les fonts, siguin en paper o en format digital. Veure documentació de la UAB sobre "plagi" a: http://wuster.uab.es/web_argumenta_obert/unit_20/sot_2_01.html.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Assistència i participació activa a classe	20%	0	0	3, 5, 7
Lliurament d'informes / treballs breus	30%	0	0	1, 4, 6, 8, 10
Redacció d'un assaig	50%	0	0	1, 2, 8, 9, 11

Bibliografia

Bibliografia general de referències. Els llistats detallats per blocs estaran disponibles al Moodle del mòdul.

- AADD (2006). *Qu'est-ce qu'un corps?. Afrique de l'Ouest / Europe Occidentale / Nouvelle Guinée / Amazonie*, Paris: Musée du Quai Branly / Flammarion.
- ANDERSON I. (1997). « I, the 'hybrid' Aborigine : film and representation », *Australian Aboriginal Studies*, 1, pp.4-14.
- APARICIO T. (1989). "Entrevista a Peter Yu: portavoz aborigen". *IWGIA International Work Group for Indigenous Affairs*. Boletín. Vol.9 Núms. 1/2, pp. 17-28
- BARTH F. (1976 [1969]). "Introducción" in F. Barth (ed) *Los grupos étnicos y sus fronteras*, México: F.C.E., pp.9-49.
- BASTIDE R. (1993 [1971]). "Le principe d'individuation (contribution à une philosophie africaine)". En: Dieterlen G. (ed.) *La notion de personne en Afrique noire*. Paris: Éditions L'Harmattan: 34-43.
- BERKES F., COLDING J. & FOLKE, C. (2000). "Rediscovery of traditional ecological knowledge as adaptive management". *Ecological Applications* 10 (5) : 1251-62.
- BOURGOIS, P. & SCHONBERG, J. (2009). *Righteous Dopefield*. California series in Public Anthropology. University of California Press.
- BRADSHAW T. K. (2006). *Theories of Poverty and Anti-Poverty Programs in Community Development*, Working Paper No. 06-05 February. Rural Poverty Research Center. University of Missouri. Columbia
- CARRITHERS M.; COLLINS S.; LUKES S. (eds) (1985). *The Category of the Person. Anthropology, Philosophy, History*, Cambridge: Cambridge University Press.
- DESCOLA Ph. (2004). "Las cosmologías indígenas de la Amazonía" in A. Surrallés y P. García Hierro (eds) *Tierra adentro. Territorio indígena y percepción del entorno*, Copenhague: IWGIA, doc.Nº39, pp.25-35.
- DESCOLA Ph. & PALSON G. (1996). *Nature and society: anthropological perspectives*. Londres: Routledge.
- DESMOND M. (2012). "Disposable ties and the urban poor", *American Journal of Sociology*, 117 (5): 1295-133.
- DESMOND M. (2016). *Evicted: Poverty and Profit in the American City*. New York: Crown.
- DOMINGUEZ S. & WATKINS C. (2003). "Creating Networks for Survival and Mobility: Social Capital Among African-American and Latin-American Low-Income Mothers", *Social Problems*, 50 (1): 111-135.
- DOVE M. R. & CARPENTER C. (2008). *Environmental Anthropology. A historical reader*. Singapur: Ed. Blackwell.
- DUMONT L. (1975). *Introducción a dos teorías de antropología social*. Barcelona: Anagrama. Parte 3 (p 91-139).
- EDIN K. J. & SHAEFER H. L. (2015). *\$2.00 a day. Living on almost nothing in America*. Boston, New York: Houghton Mifflin Harcourt.
- ELLISON N. & MARTÍNEZ MAURI M. (coords.) (2009). *Paisajes, espacios y territorios. Reelaboraciones simbólicas y reconstrucciones identitarias en América Latina*, Quito: Abya-Yala.
- ESTEBAN M. L.(2004). *Antropología del cuerpo. Género, itinerarios corporales, identidad y cambio*, Barcelona: Ediciones Bellaterra.
- FONS V. (2005). "Concepto de persona en África central". *Oráfrica*. Revista de Oralidad Africana. Ceiba (Laboratorio de Recursos Orales), 1, pp. 21-38.

- FONSECA C. (2004). "Pautas de maternidad compartida en grupos populares de Brasil", en Diana Marre y Joan Bestard (eds.), *La adopción y el acogimiento. Presente y perspectivas. Estudis d'Antropologia Social i Cultural*, 13. Universidad de Barcelona, pp: 91-116.
- FRERER K. & VU C. M. (2007). "An Anthropological View of Poverty", *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 16:1-2, 73-86.
- GLASSER I. (1988). *More than Bread. Ethnography of a Soup Kitchen*. The University of Alabama Press. Tuscaloosa and London.
- GODELIER M. & PANOFF M. (1998). « Introduction ». En: *La production du corps*. Paris: Editions des Archives Contemporaines, pp.xi-xxv.
- GÓMEZ-BAGGETHUN E. & REYES-GARCÍA V. (2013). Reinterpreting change in traditional ecological knowledge. *Human Ecology* 41 (4) : 643-647.
- GONZÁLEZ ECHEVARRÍA et al. (2010). "Sobre la definición de los dominios transculturales. La Antropología del Parentesco como teoría sociocultural de la procreación", *Alteridades*, 20 (39), pp. 93-106.
- GUTIÉRREZ ESTÉVEZ M. (2003). "Representaciones míticas y juegos de lenguaje" Indiana (Ibero-Amerikanisches Institut) Vol. 19-20 Páginas: 89-99.
- HÉRITIER F. (1996). "La vinculación a la estirpe. Reflexiones sobre los nuevos modos de procreación", en F. Héritier, *Masculino / Femenino. El pensamiento de la diferencia*. Barcelona: Ariel, pp: 249-272.
- KUHN C. E. (2005). "The causes and consequences of concentrated urban poverty", Community and Economic Development Occasional Papers. Community and Economic Development Program, School for Planning, Design and Construction, Michigan State University.
- LA FONTAINE J.S. (1985). "Person and individual: some anthropological reflections" in M. Carrithers et al. (eds) *The category of the person*, Cambridge: Cambridge University Press, pp. 123-140.
- LEWIS O. (1965). *The children of Sanchez*. Harmondsworth: Penguin Books.
- LIEBOW E. (1967). *Tally's Corner: A study of Negro Streetcorner Men*. Oxford, UK: Rowman and Littlefield Publishers.
- MARTÍNEZ MAURI M. (2015). "Navegantes, autoridades indígenas y turistas en Panamá. Los efectos del turismo sobre el control territorial de las áreas marítimas del pueblo guna". *Letras Verdes*, 18: 4-26
- MELHUUS M. (2010). "Hijos sin madres, padres desconocidos y otros problemas de filiación. Hechos reproductivos e imaginaciones procreativas en Noruega. La historia oficial - y algo más", en V. Fons, A. Piella y M. Valdés (eds.) *Procreación, crianza y género. Aproximaciones antropológicas a la parentalidad*. Barcelona: PPU, pp: 27-42.
- MOLINIÉ A. (1999). "Introducción", en Molinié, A. (ed.) *Celebrando el cuerpo de Dios*. Lima: PUCP, pp. 7-28.
- NEWMAN K. (1999). *Falling from Grace. Downward Mobility in the Age of Affluence*. CUP.
- ORTIZ RESCANIERE A. (2006). "Introducción". En: Ortiz Rescaniere (ed.): *Mitologías amerindias. Enciclopedia iberoamericana de las religiones*. Nº 5. Madrid: Trotta.
- PIELLA VILA A. (2004). 'Identitats i ciutadania. Els pobles indígenes d'Austràlia'. *Quaderns de l'Institut Català d'Antropologia*. Sèrie monogràfics núm. 20 Nacions vs. Estats. Pp. 217-238.
- ROSS C., MIROWSKY J. & RAJULTON S. (2010). "Powerlessness and the Amplification of Thread: Neighborhood Disadvantage, Disorder and Mistrust". *American Sociological Review*, 66: 568-91.
- ROWNTREE B. S. (1901). *Poverty: A Study of Town Life*. London: Macmillan.

SMALL M. L., HARDING D. J., & LAM M. (2016). "Reconsidering culture and poverty". *ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 629(1): 6-27.

TAYLOR D. (2012). *Performance*. Buenos Aires: Asunto Impreso.

VENKATESH S. A. (2006). *Off the Books. The Underground Economy of the Urban Poor*. Harvard University Press.

VENTURA I OLLER, M. (1994). "Etnicitat i racisme", *Revista d'Etnologia de Catalunya*, núm. 5, Juliol, pp.116-133.

VENTURA I OLLER, M. (2006). "El cuerpo, marcador de la condición humana. El caso Tsachila del Ecuador" in MuñozGonzalez, B. y J. López García (eds) *Cuerpo y medicina. Textos y contextos culturales*, Cáceres: Cicon Ediciones : 257-268.

VENTURA I OLLER, M. (ed) (2010). *Fronteras y mestizajes*, Bellaterra: Publicacions d'Antropologia Cultural, UAB.

VIVEIROS DE CASTRO E. (2004). "Perspectivismo y multinaturalismo en la América indígena". En: A. Surrallés y P. García Hierro (eds) *Tierra adentro. Territorio indígena y percepción del entorno*, Copenhague: IWGIA, doc.Nº39, pp.37-80.

VIVEIROS DE CASTRO E. (1996). Images of Nature and Society in Amazonian Ethnology. *Annual Review of Anthropology* 25:179-200.